Sicilië en Albanië verkend

EEN LANGE MEDITERRANE ZOMER

Ivar en Floris vertrekken in juni 2016 met hun klassieke Buchanan kits Lucipara² voor een ontdekkingsreis rond de wereld. Als Sailors for Sustainability zoeken zij naar inspirerende oplossingen voor duurzaamheidsproblemen. Terwijl de meeste vertrekkers de Middellandse Zee links laten liggen, verkennen zij in de zomer uitgebreid Sicilië en Albanië. Hoe doorstaan ze daar de hitte, de drukte en de gevreesde dure marina's?

Tekst en foto's IVAR SMITS EN FLORIS VAN HEES

“Bizar! In de zomer kost een nachtje hier 350 euro.” Verschrikt kijkt Ivar op de prijslijst van de marina op Ibiza. Zouden de marina’s in Sicilië in het hoogseizoen ook zo duur zijn? “Ach, we vinden vast wel ankerplaatsen,” relativeert Floris. Maar Ivar is nog niet overtuigd van het vaarplan. “Is het niet veel te warm daar en waait het wel voldoende om te zeilen?”

We denken terug aan de afgelopen maanden. In de winter en het voorjaar waren we soms de enige zeilboot in de wijde omgeving. Jachthavens waren nooit vol en boden laagseizoenkortingen aan. In maart begonnen we bij Ibiza te zwemmen en in april hopten we langs een zonnige Côte d’Azur en de Ligurische kust. In mei en juni gaven idyllische ankerplaatsen en temperaturen boven de 20 graden ons op Elba, Corsica en Sardinië het gevoel dat de zomer al was begonnen. Maar dat was allemaal nog voorseizoen. Hoe zal het in het hoogseizoen zijn?

OVERSTEEK IN ZWEMBROEK

We steken over van Sardinië naar Sicilië, een tocht van een kleine 200 mijl. Een stevige noordwestenwind zorgt voor voortstuwing én verkoeling. Desondanks kunnen we tot laat in de avond in zwembroek buiten zitten. “Aan dit *blue water cruisen* kan ik wel wennen,” grijnst Ivar.

Het wordt al avond als we de volgende dag Marettimo bereiken, het meest westelijk gelegen Egadische eiland. Aan de westkant van het eiland breken steile rotsen de deining, terwijl de oostkant beschutting biedt. Hier ligt het dorpje met dezelfde naam als het eiland. Twee ankerlichten in de verte bevestigen ons vermoeden dat ankeren hier moet kunnen. Ons anker plonst in een donkere zee en niet veel later worden we in slaap gewiegd.

TOERISTISCHE GEHEIMTIP

Als de zon ons de volgende ochtend wekt, zien we pas goed waar we zijn beland. Het uitzicht op de imposante hellingen van Marettimo is adembenemend. De groene bergwanden steken af tegen het kalmerende blauw van zee en hemel. Als een parel in een oester verleidt het in wit opgetrokken dorpje ons tot een nadere kennismaking.

We kajakken ernaartoe en slenteren door nauwe steegjes langs kalkstenen huizen met lichtblauwe luiken. Ondanks het hoogseizoen gaat het er gemoedelijk aan toe. De vissersbootjes in de haven en op de wal verraden het beroep van een deel van de bewoners, terwijl in een handvol restaurants de dagtoeristen worden bediend die met de veerboot vanaf het vasteland van Sicilië zijn gekomen. Wij wandelen de bergen in om daar *arancines* op te smikkelen. Deze Siciliaanse specialiteit doet denken aan gefrituurde nasiballen en smaakt nog beter met het water uit de natuurlijke bron langs het wandelpad. Wat een heerlijk welkom in Sicilië!

VERDWENEN TONIJN

Op het naburige Isola di Favignana komt de recente geschiedenis van de Egadische archipel tot leven. Bij de haven liggen honderden oude ankers weg te roesten. Het blijken overblijfselen van een eens bloeiende tonijnindustrie. Schilderijen tonen hoe enorme doolhofnetten zich tot aan het vasteland van Sicilië uitstrekten, op hun plaats gehouden door de ankers. Deze *tonnara* vormden een nauwelijks passeerbare barrière voor de langszwemmende scholen tonijn.

Door overbevissing is de lokale tonijnvisserij- en conservenindustrie echter volledig ingestort. De verlaten fabrieken vormen een tragische herinnering aan het menselijk vermogen om de grenzen van de natuur onnadenkend te overschrijden. Hopelijk kan de tonijn zich weer herstellen. In elk geval leveren de *tonnara* geen gevaar meer op, ook niet voor zeilers.

LIEVER GEEN MARINA

Zodra er goede wind is, varen we verder. We komen vlakbij de stad Trapani en zeilen langs een indrukwekkend steile, bergachtige kust naar San Vito lo Capo in het noordwesten van Sicilië. Daar schrikken we even: wat een drukte. Langs het strand, met badgasten gevuld, staat het ene hotel naast het andere. Er liggen wel vijftig boten voor anker. Gelukkig is er nog genoeg ruimte in de halfcirkelvormige baai en hebben we zelf weinig last van de drukte – behalve dan van rond de boot raggende, door speedboten voortgetrokken opblaasbananen met gillende vakantiegangers.

De volgende dag stijgt de temperatuur tot boven de 30 graden in de schaduw. Een groot hogedrukgebied zorgt voor een historische hittegolf in veel landen rond de Middellandse Zee en krijgt zelfs een naam: ‘Lucifer’. We zweten en puffen wat af onder onze tot bimini omgebouwde kuiptent. De mini-ventilatoren staan op volle kracht te blazen en we springen elk uur in het water om af te koelen. Dankzij de zonnepanelen kunnen we de watermaker en andere apparatuur moeiteloos laten draaien. “We hebben zelfs stroom over voor een airco,” grapt Floris. “Nu er een beetje wind is, maak ik die zelf wel,” reageert Ivar en hij verplaatst de ankerketting met een hulplijn naar de spiegel. *Luci* draait gelijk haar kont in de wind en zo krijgen we meer verkoeling in de kuip. “Zelfs als er ruimte in de marina zou zijn en het niets zou kosten, zou ik er met dit soort weer niet in willen liggen,” glimlacht Ivar tevreden.

BRAND EN HOOP

Een westenwind brengt ons verder naar het oosten. De zon is achter een grijze lucht verdwenen. Zou het gaan regenen? Dichter bij de kust zien we dat de grijze lucht rook is. Het bos staat in de brand! De hete, droge en winderige omstandigheden zijn funest voor de begroeiing op Sicilië. Talloze brandhaarden teisteren het eiland. De brandweer kan het gevecht amper aan.

Als we in de baai van Mondello een ankerplek zoeken, moeten we oppassen om niet in de baan van de blusvliegtuigen te komen. Die vliegen continu af en aan om hun buik hier met zeewater te vullen. Het is een spektakel om te zien, maar stemt ook bedroefd. Pas in de avond lijkt de brand geblust en keren de acrobatische piloten huiswaarts.

In Palermo kunnen we nog wat verder peinzen. Na een korte busrit bewonderen we indrukwekkende overblijfselen van de Normandische cultuur. Het hoogtepunt is een prachtig versierde kapel in het voormalige koninklijke paleis. We vinden de bouwkunst en gouden mozaïeken niet alleen adembenemend, maar ook hoopgevend: als de mensheid tot deze prachtige creaties in staat is, kunnen we vast ook de wereld ten goede veranderen.

HOPELIJK KAN DE TONIJN ZICH WEER HERSTELLEN

TIPS VOOR SICILIË

- Zowel het ‘vasteland’ van Sicilië als de tot Sicilië behorende kleinere eilanden zijn een prachtig en veelzijdig vaargebied. Om van de mooiste plekjes te genieten, is goed ankergerei een must.
- De Egadische Eilanden (Marettimo, Levanzo en Favignana) zijn deels omgeven door beschermd natuurgebied, waardoor ankeren niet overal mogelijk of gratis is. Ter plaatse worden flyers uitgedeeld waarop de restricties zijn uitgelegd en de (betaalde) moorings zijn aangegeven. Zie ook www.ampisoleegadi.it.
- In de zomer moet in heel Italië een ankerafstand van 300 meter vanaf het strand worden aangehouden. Deze regel wordt per gebied meer of minder streng gehandhaafd. Rond Sicilië zijn wij geen handhavers tegengekomen.
- De Eolische Eilanden zijn populaire bestemmingen, maar ook in het hoogseizoen vonden wij de drukte te overzien. Bij sommige eilanden kan ankeren alleen met rustig weer.
- Het vasteland van Sicilië heeft enkele havens. Voor wie de boot veilig wil achterlaten voor een langere ontdekkingstour door het binnenland, is dit een goede optie. Verdiep je vooraf in de beschikbaarheid en prijzen, want in het hoogseizoen is het vaak vol en duur. Prijzen van 50 tot 100 euro voor een nachtje zijn heel normaal. Toch zijn er ook betaalbare opties voor wie met wat minder luxe genoegen neemt, bijvoorbeeld in Trapani.
- Voor de passage door de Straat van Messina is het aan te bevelen de stroomtabellen erbij te pakken. Met tegenstroom zal je hier amper vooruitkomen. Als je uit het verkeersscheidingsstelsel blijft, heb je over het algemeen weinig last van vrachtverkeer. Let wel op de vele veerboten met dagtoeristen.
- Wie wil doorsteken naar Griekenland of de Adriatische Zee, kan aan de oostkant van Sicilië (bijvoorbeeld Taormina) op goede wind wachten. Het zuiden van de Italiaanse laars wordt vaak overgeslagen op weg naar de Ionische Eilanden, omdat er weinig havens en ankerplekken zijn. Wie wel stopt, komt in dorpjes terecht als Bova Marina, waarop het massatoerisme nog geen vat heeft gekregen en waarachter een verrassend achterland schuilt.

TIPS VOOR ALBANIË

- Albanië wordt steeds populairder als toeristische bestemming. Daardoor zijn er redelijk goede voorzieningen, zeker in de steden.
- Aan zeiljachten moet het land nog wennen. Er zijn welgeteld: één marina (ten zuiden van Vlorë), een paar ankerplaatsen en vijf industriehavens met ruimte voor zeiljachten.
- De industriehavens zijn goedkoop, net als bijna alles in Albanië. Vanwege de kosten van de agent (ongeveer 40 euro per haven) is het voordelig enkele dagen in dezelfde haven te blijven en vanaf daar het binnenland te verkennen.
- Voor zeilen in is Albanië geen vergunning (*cruising permit*) vereist.
- Het land heeft een rijke geschiedenis, die goed tot uiting komt in de opgravingen van Butrint en in de hoofdstad Tirana. De natuur is op veel plaatsen nog ongerept en veelzijdig met bossen, bergen en wetlands waar pelikanen broeden.
- De mensen vonden wij bijzonder gastvrij, behulpzaam en vriendelijk. Aan het Albanees is geen touw vast te knopen, maar met Engels of Italiaans kom je best ver.
- Wie tussen Corfu en Albanië zeilt, hoeft zich geen zorgen te maken om door Albanese wateren te varen.
- De slowfoodbeweging is ook in Albanië doorgedrongen. Bij Mullixhiu, een slowfoodrestaurant aan de rand van het centrale park van Tirana, genoten we van lokale, seizoensgebonden en eerlijke gerechten.

In Albanese wateren. Achtergrondbeeld: ligplaats aan de kade in Sarandë, Albanië

GEBRUIKTE KAARTEN EN PILOTS

- World Cruising Routes - Jimmy Cornell
- Imray pilots Mediterranean Sea, Italian Waters & Adriatic Sea
- Vaarwijzer Griekenland
- Het weer van morgen - Dieter Karnetzki
- Noonsite.com - de online informatiebron voor langeafstandzeilers
- Navily - een handige app met veel informatie over ankerplaatsen en havens
- Navionics kaarten op de plotter met AIS en op de tablet

IN SHOCK ZIEN WE HOE ONZE BOOT VAN DE ANKERPLAATS NAAR DE DIEPE ZEE DRIJFT

MEDITERRAAN WEERVENSTER

Naarmate de zomer vordert, ontdekken we een patroon: dagen met redelijk krachtige winden worden vaak gevolgd door dagen zonder wind. We stemmen ons programma af op de wind en besteden de windstille dagen vooral bloggend, vloggend, wandelend en snorkelend. Om ons heen gaan er juist veel zeilboten ankerop. Voor veel anderen is een 'weervenster' blijkbaar precies het tegenovergestelde van wat wij als goede vaaromstandigheden beschouwen. Zij motoren over een spiegelgladde zee naar de volgende bestemmingen. "Een mediterraan weervenster," schertst Floris.
Een dag later is het precies andersom. Het waait 5-6 beaufort noordwest en wij zijn de enige zeilboot op zee. Met ruime wind stuiven we richting de 80 mijl verderop gelegen Eolische Eilanden met hun vulkanen. De toppen zijn al van ver te zien. Toch duurt het nog de hele dag voordat we het zuidelijkste eiland bereiken, met de toepasselijke naam Vulcano.

HUTJEMUTJE ONDER DE VULKAAN

Op de ankerplaats van Vulcano vestigen we een nieuw record. Nog nooit lagen we zo hutjemutje. Het past allemaal maar net. Als onze Franse buren vertrekken, blijkt hun ankerketting verstrikt in die van naastgelegen Italianen. Het ontwarren van de kettingspaghetti gaat gepaard met enig gevloek en vele gebaren. Alleen dankzij het rustige weer blijven botsingen uit. Floris kijkt gefascineerd naar het tafereel, maar voelt ook onrust. Komen al die boten niet veel te dichtbij?
"Ach, wij zijn van staal," zegt Ivar met een knipoog. "Kom, we gaan de berg op!" Even later beklimmen we de 400 meter hoge krater van Vulcano. De vulkaan is nog actief, al is deze meer dan honderd jaar lang niet uitgebarsten. Hoe hoger we komen, hoe sterker de rotte-eierenlucht wordt. Het landschap bovenop is haast apocalyptisch, met de warme zwavelgassen die uit gele rotsspleten ontsnappen. Borrelt het onder onze voeten of verbeelden we ons dat? Vanaf de top hebben we in elk geval een mooi uitzicht op de overvolle ankerplek en de andere eilanden in de verte.

VERJAARDAGSPANIEK

Via de buureilanden Lipari en Panarea, ieder met een eigen karakter en charme, zeilen we met een lichte middagbries op de gennaker naar Stromboli. Veel andere boten hebben het mediterrane weervenster die ochtend al gebruikt, dus de ankerplaats is behoorlijk vol. Het eiland is een soort kegel die steil in zee afdaalt, waardoor het al snel te diep is om te ankeren. Onder het constante gerommel van de uitbarstende vulkaan, vinden we nog een plekje aan de rand van het ondiepe plateau.
We peddelen naar de kant en trekken onze kajak op een strand met zwart zand. In het tegen de vulkaan gebouwde dorp doen we wat boodschappen en vieren we Ivars verjaardag in een pizzeria met uitzicht op de ankerplaats. De wind neemt wat toe, heerlijk verkoelend met deze hitte. Net als we de eerste hap van onze pizza's nemen, bevriest Floris. "*Luci* drijft af!" In shock zien we hoe onze boot van de ankerplaats naar de diepe zee drijft. "Wegwezen!" Met de boodschappen in onze rugzakken rennen we terug naar het strand. Nachtmerriescenario's razen door onze hoofden. Wat als we haar niet kunnen bereiken? Met het zweet op onze voorhoofden springen we in de kajak en peddelen we zo snel we kunnen naar *Luci*.
Dan zien we twee jongens vanuit een RIB aan boord klimmen. Als we uitgeput bij ze aankomen, kalmeren de hulpverleners van de watertaxi ons enigszins: "Jullie zijn niet de eersten die dit overkomt. Het vulkanische zand op de bodem is vrij los," leggen ze uit als we weer op adem zijn gekomen. We voelen ons complete idioten – na meer dan een jaar op pad gebeurt ons dit! Als ze ons ook nog vertellen dat een Frans stel vorig jaar pas een week later hun boot op het vasteland terugvond, realiseren we ons hoeveel geluk we hebben gehad. Wij hadden ook nietsvermoedend op excursie kunnen zijn naar de krater van Stromboli! De schrik zit er goed in. We ankeren opnieuw vlakbij het strand en varen *Luci* extra goed vast. Ontspannen kunnen we pas tijdens het verjaardagsdiner 2.0: opgewarmde soep uit blik. Wat een verjaardag...

STROMBOLI'S VUUR

De volgende avond beklimmen we de vulkaan met een gids. Steeds weer kijken we naar de ankerplek, of *Luci* er nog ligt. Maar al snel eist Stromboli alle aandacht op. Als we stoppen om het uitzicht vanaf de bijna 1000 meter hoge top te bewonderen, brult de berg en spuwt vuur. Gesmolten stukken rots vliegen door de lucht. Uitbarstingen uit wel vijf kraters volgen elkaar op. Uit de ene komt een constante waakvlam, uit andere barst elke paar minuten een vuurwerkshow los. Na een uur glijden we, nog betoverd van het natuurgeweld, door zwart zand weer naar beneden. En stiekem zijn we beiden opgelucht als we zowel onze kajak als *Luci* op hun plekken terugvinden.

INNOVATIEVE HERBEBOSSING

Zodra er weer een windje opsteekt, zeilen we van Stromboli richting de Straat van Messina. In deze smalle zeestraat tussen Sicilië en de 'teen van de laars' van Italië kan het hard stromen en dus moeten we weer even rekenen. Met resultaat: we racen erdoorheen. We stoppen in Crotone, waar we een herbebossingsproject met Nederlands tintje bezoeken.
Bijzonder aan dit project is het gebruik van de COCOON. Dit product van het Amsterdamse Land Life Company is een donutvormige doos die rond een zaailing wordt geplaatst. De COCOON bewatert, beschermt en voedt de jonge bomen zodat hun overlevingspercentage in het eerste jaar van een schamele tien procent tot een verbluffende tachtig, soms wel negentig procent toeneemt. In Calabrië zien we het succes. De zes tot twaalf maanden oude bomen zijn in erg schrale grond geplant, maar zien er opvallend groen en gezond uit.
Vanuit Crotone plannen we het vervolg van onze route, tot Venetië. Omdat de oostkust van Italië weinig beschutte ankerplaatsen heeft, besluiten we via Albanië en Kroatië te varen. Maar de wind staat tegen. In dit jaargetijde overheersen de noorderwinden in de Adriatische Zee. "Laten we eerst naar Corfu zeilen, dan zien we daar wel verder," stelt Floris voor.

ONBEKEND MAAKT ONBEMIND?

Vanaf Corfu zijn het maar enkele mijlen naar Sarandë in Albanië. De Nederlandse vaarwijzer voor Griekenland raadt het af om de Albanese wateren te bevaren en op Noonsite lezen we over een administratieve

GEVAREN ROUTE

- Vanaf Zuid-Sardinië naar Isola di Marettimo, ankerplaats aan de oostkant bij Marettimo (Italië)
- Isola di Levanzo, ankerplaats Punta Pesce (Italië)
- Isola di Favignana, ankerplaats Lido Burrone (Italië)
- Sicilië, ankerplaats San Vito Lo Capo (Italië)
- Sicilië, ankerplaats Mondello (Italië)
- Isola di Vulcano, ankerplaats Porto di Levante (Italië)
- Isola di Lipari, ankerplaats Marina Corta, Lipari (Italië)
- Isola di Lipari, ankerplaats Canneto (Italië)
- Isola di Panarea, ankerplaats net ten oosten van Cala Junco (Italië)
- Isola di Stromboli, ankerplaats San Vincenzo (Italië)
- Scilla, ankerplaats (Italië)
- Bova Marina, ankerplaats (Italië)
- Marina Monasterace, ankerplaats langs het strand (Italië)
- Crotone, ankerplaats net buiten de jachthaven (Italië)
- Corfu, ankerplaats Afiona aan de westkant (Griekenland)
- Corfu, ankerplaats Kerkyra aan de oostkant (Griekenland)
- Sarandë, haven (Albanië)
- Durrës, haven (Albanië)
- Vanaf Durrës richting Dubrovnik (Kroatië)

Voor anker bij Isola di Panarea.

Met de Nederlandse ambassadeur bij de opening van het bezoekerscentrum van Pellumbas, vlakbij Tirana, Albanië.

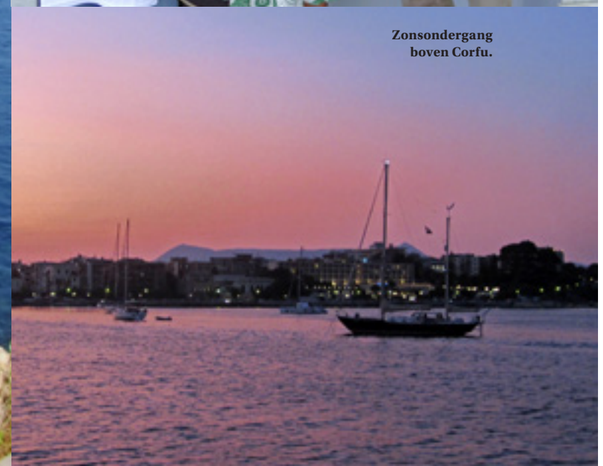

Zonsondergang boven Corfu.

rompslomp. Wij laten ons niet afschrikken en besluiten een lokale agent te benaderen, Jelja. Zij regelt dezelfde dag nog een plek voor ons in de haven.
Als we in de haven per marifoon de autoriteiten oproepen, neemt Jelja het gesprek over. Zij leidt ons naar een ligplaats aan een grote kade. "Anker uit en met de spiegel naar achteren afmeren," gebiedt Jelja. Nadat we naast een veerboot zijn afgemeerd, neemt zij onze bootpapieren en paspoorten mee naar de autoriteiten. "Zeiljachten zijn een relatief nieuw fenomeen in Albanië," legt Jelja uit in perfect Engels. "Er wordt hier nog geen onderscheid gemaakt in inklaringsprocedures tussen commerciële schepen en plezierjachten." Een uur later zijn de nodige formulieren ingevuld en de paspoorten gestempeld. We voelen ons direct welkom.

MODERNE EN OUDE ONTDEKKINGEN

Sarandë intrigeert vanaf de eerste stappen aan wal. Het lange strand, de vele bars en de gemoedelijke sfeer hebben alles in zich van een populaire vakantiebestemming, maar pal naast hypermoderne hotels bieden armoedige straatverkopers hun waar aan. Luxe auto's zoeven langs vervallen huizen en er ligt veel troep op straat. Lang niet iedereen lijkt te profiteren van de toegenomen welvaart, iets wat ons vaker in Albanië zal opvallen. Ook lopen we al snel tegen een eenmansbunker aan. Daarvan staan er duizenden in het hele land; overblijfselen uit het recente, geïsoleerde en schizofrene verleden.
Om een beter beeld te krijgen van de oudere geschiedenis van Albanië nemen we een bus naar Butrint. Goed bewaard gebleven restanten van theaters, tempels en kerken komen uit de Griekse, Romeinse, Byzantijnse en Venetiaanse tijd en bevestigen hoe belangrijk deze plek ooit was. Omdat er geen moderne stad overheen werd gebouwd, is het een groot openluchtmuseum. De opgravingen hier moeten een natte droom zijn voor archeologen.

MIJNEN?!

Via de Nederlandse ambassade in Albanië krijgen we informatie over duurzame initiatieven in het land. De ambassadeur nodigt ons zelfs uit voor de opening van een centrum ter bevordering van duurzaam toerisme, vlakbij de hoofdstad Tirana. Het centrum is het makkelijkst te bereiken vanaf Durrës, dus verdiepen we ons in de mogelijkheden om daar te liggen. Ook hier is geen marina, maar wel een grote industriehaven. Weer schakelen we een agent in om alle formaliteiten voor ons af te handelen.
Als de noordenwind even vrijaf neemt, zeilen we verder langs de Albanese kust. Vlakbij Durrës ziet Ivar rode lijnen en symbolen op onze digitale zeekaart. Zijn het werkelijk mijnen? De symbolen bestrijken een groot gebied, met uitzondering van een smalle geul naar de haven. De pilot verzekert ons dat de mijnen uit de Koude Oorlog dateren en allemaal zijn geruimd. Toch zie je zoiets niet elke dag op een kaart en de twijfel slaat toe. Moeten we de geul gebruiken, ondanks dat dit een lange omweg betekent? Lokale vissersboten helpen ons een beslissing te nemen: zij vissen in het voormalige mijnenveld. "Oef, ik ben geloof ik nog nooit zo blij geweest om vissers te zien," zucht Ivar. Probleemloos bereiken we de haven. Op de kade, tussen een bulkcarrier en een sleepboot, precies onder een gigantische kraan, staat iemand te zwaaien. Het is Ilir, onze agent die voor drie dagen deze plek heeft geregeld. Daardoor kunnen we *Luci* gerust achterlaten om naar Tirana te reizen.

HEDEN EN VERLEDEN

Vanaf Durrës is het een klein stukje rijden naar Tirana. We lunchen met Suela, een Albanese studiegenoot van Floris, en haar collega. Ze vertellen hoe jong het vrije Albanië nog is en hoe snel het land verandert. Omdat het land EU-lid wil worden, voert het in razend tempo nieuwe regelgeving in. "Een open blik naar het buitenland overheerst nu, maar de recente geschiedenis zit nog in ons collectieve geheugen," legt ze uit.
Suela moedigt ons aan de tot museum getransformeerde bunker BunkArt2 te bezoeken. Hier worden de staatsterreur en het gebrek aan vrijheid in de communistische tijd pijnlijk duidelijk gemaakt. Vele duizenden Albanezen werden gemarteld en gedood in gevangenissen en concentratiekampen. Onder dictatoriale heerschappij werd het land extreem isolationistisch. Burgers moesten elkaar bespioneren en iedereen die kritiek op het regime had, kon worden opgepakt. Diep onder de indruk realiseren we ons dat we hierover eigenlijk niets wisten.

ALBANESE DUURZAAMHEID

Later die dag ontmoeten we Jona en Stela. Zij werken voor Pitupi, een bedrijf dat duurzame kinderkleding produceert. De stoffen zijn allemaal biologisch, de hele keten van katoenbolletje tot eindproduct is transparant en de naaisters, uit moeilijke familiaire of sociale omstandigheden, werken onder goede arbeidsomstandigheden. Pitupi leidt ze op en biedt ze de mogelijkheid om in het onderhoud voor hun families te voorzien. Klanten uit heel Europa kunnen via hun webshop kleding bestellen, met daarbij een persoonlijk bericht van de naaister. Wat een mooie onderneming in een vaak verguisde branche, concluderen we.
De volgende dag rijden we naar Pellumbas, vlak buiten Tirana. Vanaf hier leidt een wandelpad door berg en bos naar een grote natuurlijke grot. Om het wandelen als vorm van duurzaam toerisme te bevorderen, zijn een nieuwe toegangsweg, een bezoekerscentrum en overnachtingsaccommodaties gebouwd. De lokale dorpsbewoners zijn enthousiast over alle aandacht die de openingsceremonie trekt. Onze ambassadeur spreekt haar hartgrondige hoop uit dat bij de ontwikkeling van het toerisme in Albanië de economische voordelen voor de lokale bevolking hand in hand kunnen gaan met natuurbehoud.

EEN VEELZIJDIGE ZOMER

Het is alweer september als we de haven van Dürres achter ons laten, en nog altijd is het zomers warm. Albanië verraste ons met gastvrijheid, een rijk verleden, ongerepte natuur en een aantal opmerkelijke, duurzame initiatieven. Voor zeilers zijn er vooralsnog beperkte faciliteiten. Over de hele kust is er slechts een zestal plekken waar jachten kunnen aanleggen. Eilanden zijn er niet en ankeren kan bijna nergens, maar de havens zijn goedkoop en zeker niet druk. Het zou in ieder geval een bezoek aan dit fascinerende land niet in de weg moeten staan.
Onze zorgen over de mediterrane zomer bleken volkomen ongegrond. We hebben tot Albanië geen enkele nacht in een marina gelegen. Ze waren weliswaar nergens zo duur als in Ibiza, maar door te ankeren bespaarden we veel havengeld en konden we op bijzonder mooie plekken komen. Ja, het was soms erg warm, maar dankzij het kristalheldere water om ons heen was verkoeling nooit ver weg. "In de Middellandse Zee kun je gewoon in elk seizoen heerlijk varen," concludeert Ivar. "Dat zei ik toch," zegt Floris met een knipoog. ●